

Digime-viitearkkitehtuuri Finnan kehittäminen

YKN 7.5.2025

Matti Sarmela / VAKE

Digitaalisen kulttuuriperinnön viitearkkitehtuuri

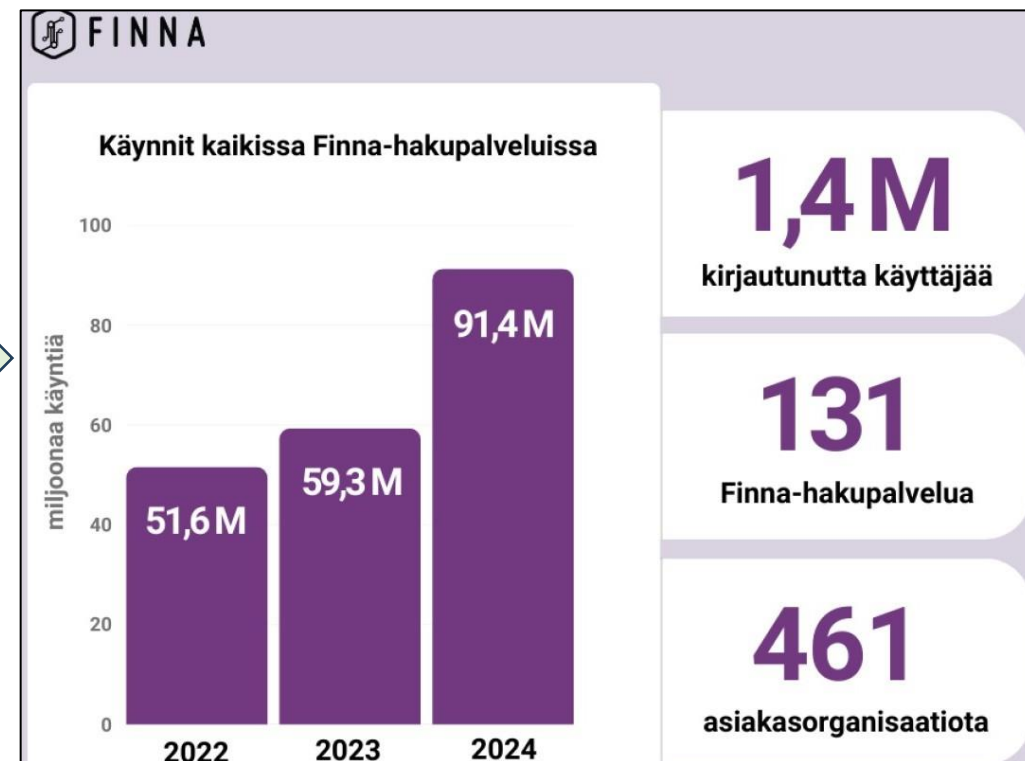
Arkistojen, kirjastojen ja museoiden kansallisen **kokonaisarkkitehtuuri** päivitettiin vuonna 2016.

Finna ja PAS

Ydinprosessit

digime.fi/yhteentoimivuus/kokonaisarkkitehtuuri

[Finnan vuosi 2024](#)

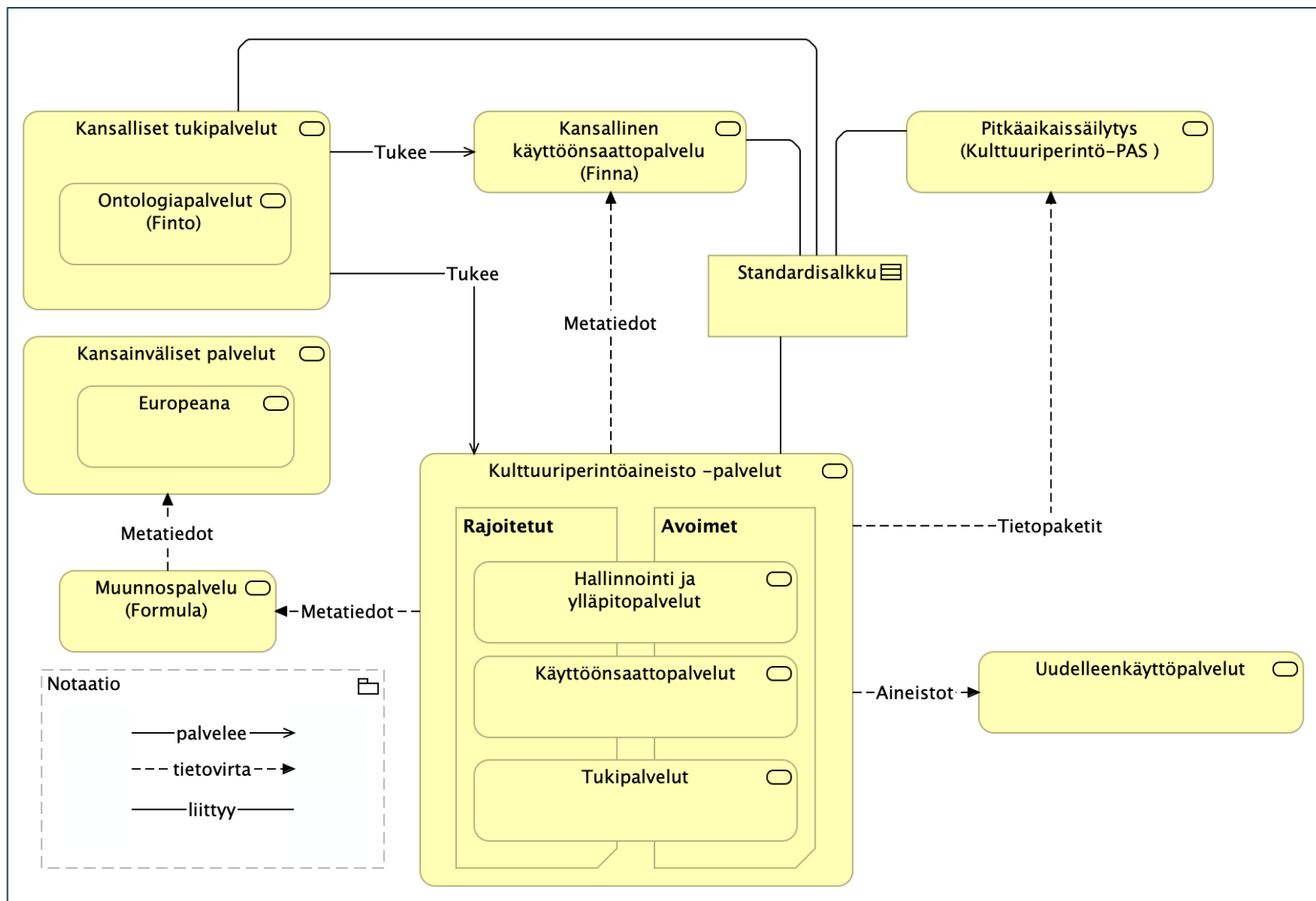
Viitearkkitehtuuri-hanke 2024-2025

Viitearkkitehtuuri kattaa OKM:n hallinnonalan kirjastot, arkistot ja museot sekä muut kulttuuriperintöaineistoja hallinnoivat muut organisaatiot

- Painotus lähitulevaisuuden yhteisen tavoitetilan luomisessa
- Nykyistä kokonaisarkkitehtuuria laajempi ja vähemmän yksityiskohtainen
- Tunnistettu Finnan ja PAS:n lisäksi myös muut kulttuuriperintöalan keskeiset yhteiset ja sektorikohtaiset valtakunnalliset palvelut ja tietovarannot
- Yhteydet muuhun julkishallinnon digitalisaatioon ja muille toimialoille
- Runsaasti uutta lainsäädäntöä, julkishallinnon ICT-linjauksia sekä kansallista ja EU-tason strategiapohjaa ja aloitteita
- Keskeisten järjestelmien vakiintuminen, muuttunut järjestelmätilanne,
- Uudet sidosarkkitehtuurit sekä tulevaisuuden tarpeet
- Tarve vahvistaa kulttuuriperintöorganisaatioiden valmiuksia vastata digitaalisen siirtymän mahdollisuuksiin ja vaatimuksiin
- Varautumisen, henkisen kriisinkestävyys ja kyberturvallisuuden näkökulmat

Viitearkkitehtuuri

- Digitaalisen kulttuuriperinnön viitearkkitehtuuri on kulttuuriperintöorganisaatioiden strategisen johtamisen, viestinnän ja kulttuuriperintöalan **yhteentoimivuuden kehittämiseen suunnattu kokonaisuus. Viitearkkitehtuuri keskittyy kuvaamaan kokonaisarkkitehtuurikehityksen periaatteellista ja käsitteellistä tasoa.**
- Tarjoaa kulttuuriperintöorganisaatioille **strategisen johtamisen ja viestinnän työkalun digitaalisten kulttuuriperintöaineistojen hallintaan**
- Vahvistaa organisaatioiden mahdollisuuksia **kehittää digitaalisten aineistojen hallinnan kyvykkyyksiä** sekä organisaatiolle itselleen että yhteistyössä muiden kanssa
- Dokumentaation laatiminen tapahtuu CSC:n organisoimien avointen työpajojen (5 työpajaa + katselmoinnit ja tietoarkkitehtuuriryhmän kokoukset) ympärillä
- Ohjausryhmän tehtävä ohjata työskentelyä, 5 kokousta
- Yleisten kirjastojen edustajina ohjausryhmässä Matti Sarmela ja Niina Salmenkangas
- Viitearkkitehtuuri hyväksytään ohjausryhmän kokouksessa 5.6.
- Ohjausryhmän kommentointikierros päättyi: viitearkkitehtuurin ohjaavuus, tulevaisuussuuntautuneisuus, strateginen painoarvo sekä hallintamalli ovat eniten mietittyttäviä kysymyksiä
- Julkinen kommentointikierros 9.–21.5.
- Jatkotyöskentely ns. kehityspakettien muodossa

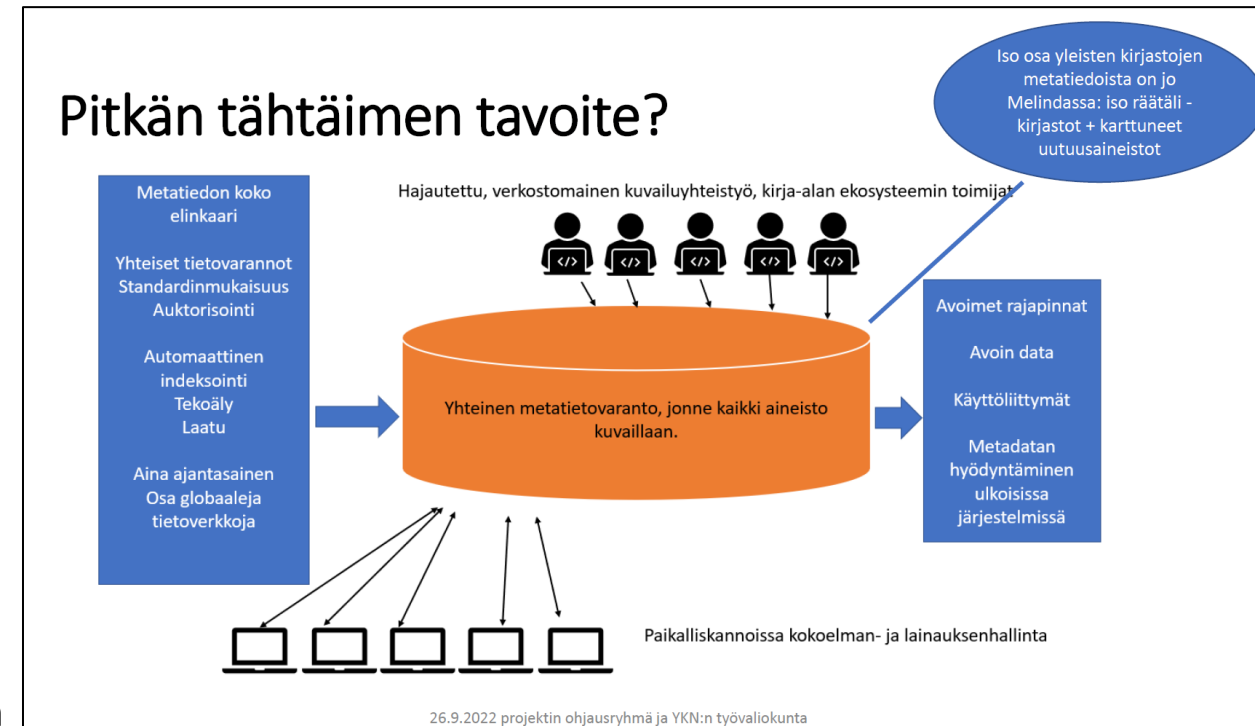
Kansalliset palvelut

[Digime-viitearkkitehtuuri](#)

Yleisten kirjastojen näkökulmasta

- Finna-palvelu ympäristö ja Finna-vision tavoitteet
- Verkkokirjastot
- Kuntien yhteinen E-kirjasto
- Kirjastot.fi-palvelut
- Metatietojen tietovirrat
- Kohti metatietovisiota –projekti
- Toteava vai ohjaava viitearkkitehtuuri?
 - Esim. erityisesti generatiivisen tekoälyn strategiset linjaukset?
 - Onko tarvetta määrittää lisäksi kirjastojen kansallinen kokonaisarkkitehtuuri?

[YKN Kohti metatietovisiota -selvitysprojehtin loppuraportti 2023](#)

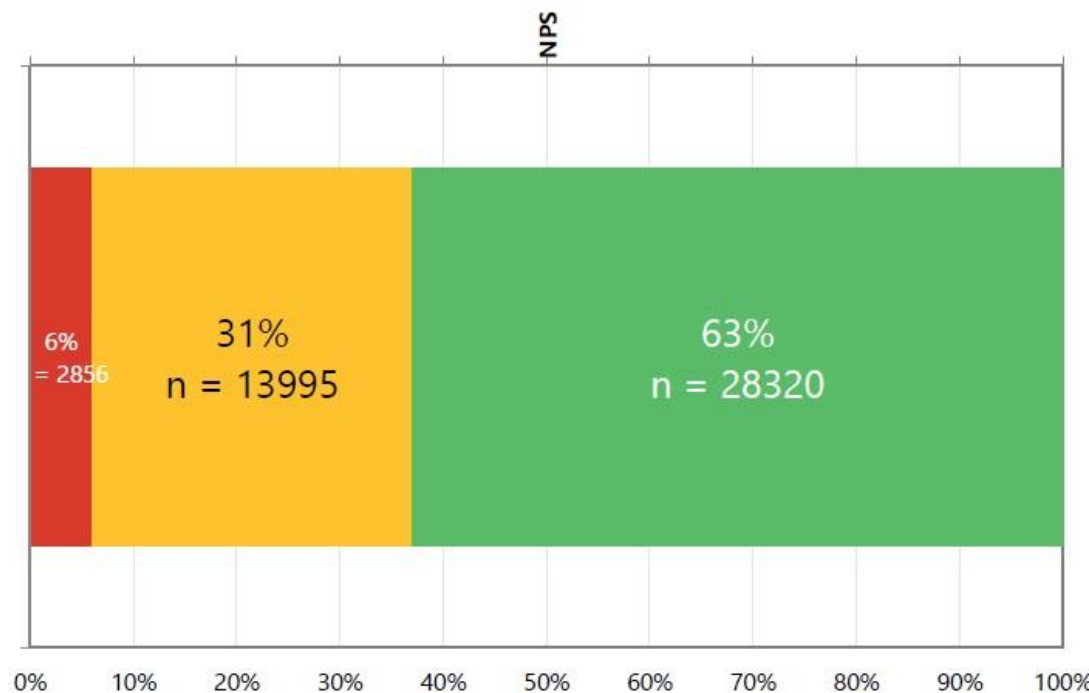
Finnan kehittämisestä

Finna-konsortio ohjausryhmä

- Ohjausryhmän tehtävänä on ohjata Finna-palvelun strategisen tason toimintaa yhdessä Kansalliskirjaston kanssa ja tukea palvelun kehittymistä. Ryhmä edistää palvelun, sen asiakkaiden ja sidosryhmien välistä yhteistyötä ja kommunikaatiota.
- Uusi [ohjausryhmä](#) kaudelle 2025–2028
- YKN:n nimeämä yleisten kirjaston edustaja Matti Sarmela, varalla Jouni Pääkkölä
- Ohjausryhmä kokoontuu neljä kertaa vuodessa, ainakin yksi työpaja

Finnan käyttäjäkysely 2025: yleiset kirjastot

- Yleisten kirjastojen vastauksia 45 171 kappaletta
- Vastaajista **74%** käyttää hakupalvelua ensisijaisesti mobiililaitteella
- Kirjastojen näkymien vastaajista suurin osa käyttää palvelua **viikoittain**
- **Vapaa-ajan vietto, harrastukset sekä opiskelu** näyttäytyvät yleisimpinä käyttötarkoituksina
- Suurin osa vastaajista (96%) etsi **kirjallisuutta** kirjastojen hakupalveluista
- Suositteluindeksi **NPS = 56** Keskiarvo 8,7

Finna-visio 2025-2028

• Perustehtävä

Tarjoamme turvallisen ja kestävän infrastruktuurin sadoille organisaatioille

- Priorisoimme helppokäyttöisyyttä ja kehitämme palvelua käyttäjiä kuunnellen
- Rakennamme palvelua yhteistyössä ja mahdollistamme aineistojen käytön yli organisaatorajojen

Painopisteet

Tarjoamme erinomaisen käyttökokemuksen:

- Tuotamme sujuvan käyttökokemuksen eettisesti , kestävästi ja jatkuvasti uudistuen
- Tarjoamme turvallisen palvelun , jossa käyttäjällä on valta hallita omia tietojaan
- Parhaat käyttökokemukset syntyvät yhteistyönä

Kehitämme älykkäitä tapoja löytää tietoa:

- Kaiken ytimessä on ajanmukainen hakukokemus
- Tunnistamme käyttäjien kiinnostuksen kohteet
- Kehitämme älykästä suosittelua

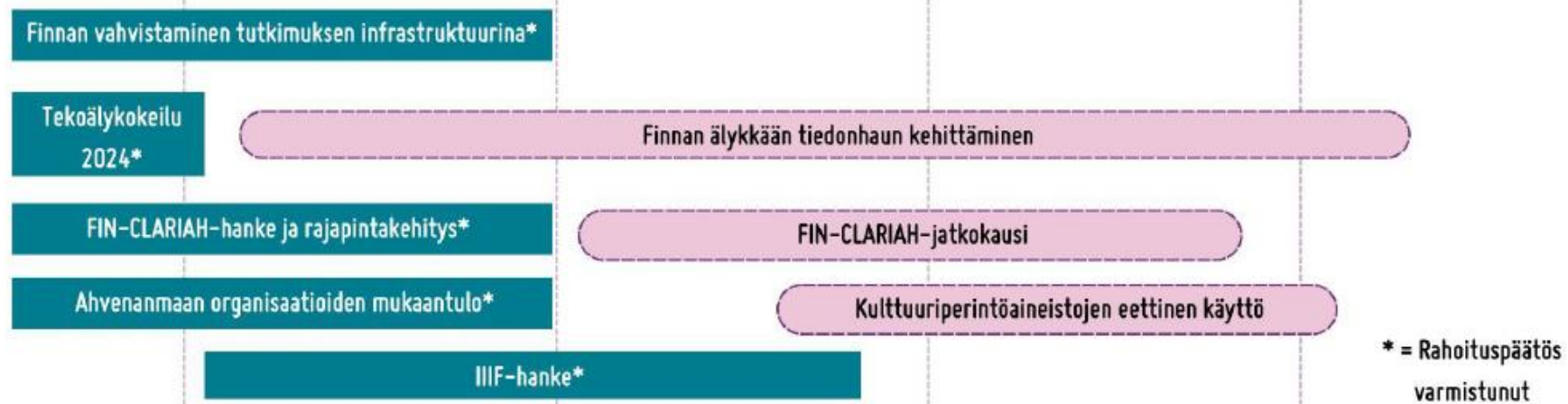
Edistämme aineistojen hyödyntämistä datana:

- Mahdollistamme digitaalisten objektien ja kuvailutietojen monipuolisen jatkokäytön kehittämällä Finnan rajapintapalveluita
- Edistämme Finnaan osallistuvien organisaatioiden kanssa digitaalisten objektien ja kuvailutietojen laatua ja FAIR-periaatteiden toteutumista
- Tuemme dataintensiivisen tutkimuksen tarpeita

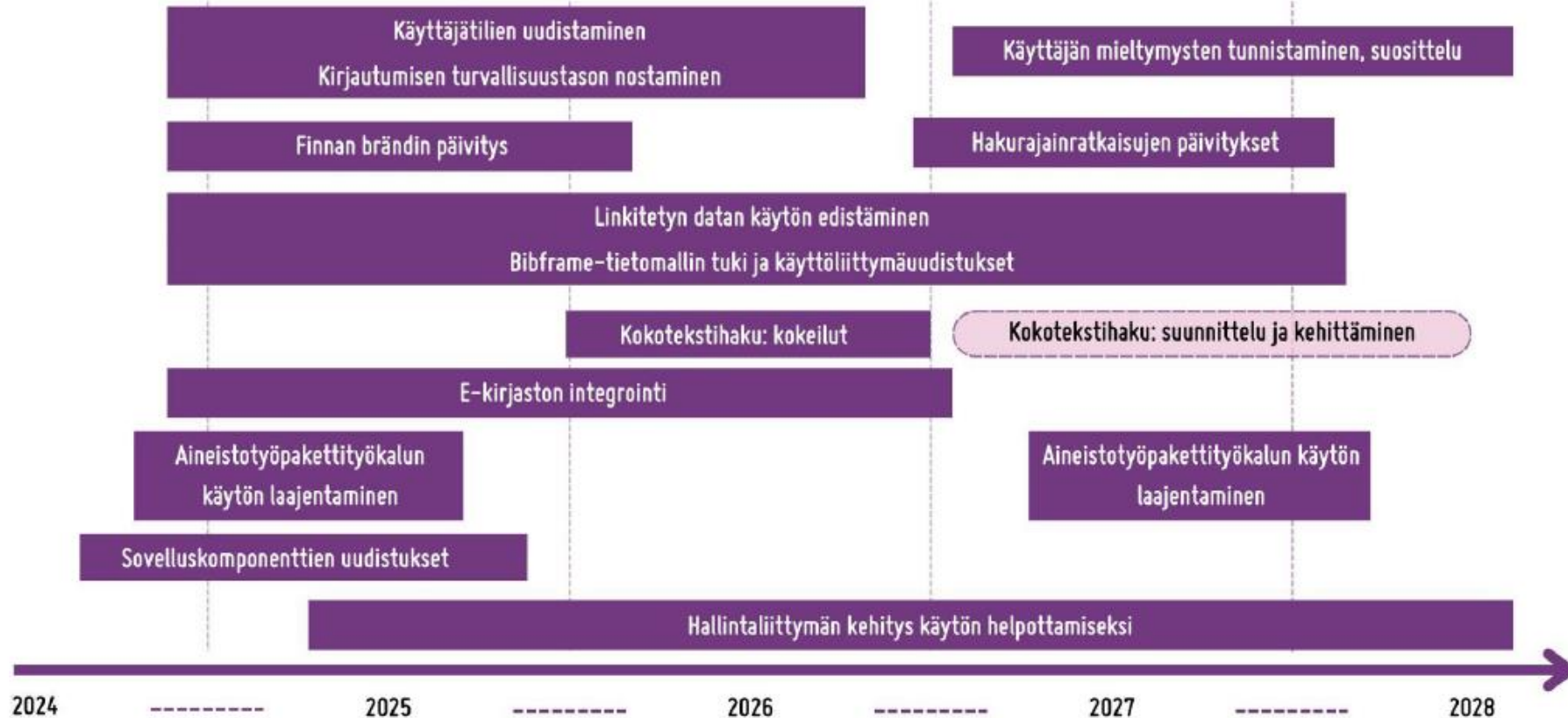
Visiokauteen 2025-2028 siirtyminen

- Perustehtävää toteuttava ydinpalvelu
- Palvelun kehittäminen ja skaalaaminen edelleen kasvavan hyödyntäjäjoukon tarpeisiin korostuu
- Ydinpalvelun tuottaminen vaatii merkittävän osan resursseista
- Erillisrahoitetut hankkeet ovat tärkeitä visiotavoitteiden toteuttamisessa, erityisesti kielimallipohjaisen tekoälyn hyödyntäminen
- Osallistava kehitystehtävien priorisointi yleisille kirjastoille
- Digime-viitearkkitehtuurityö
- *”Tiukentuva talous ja suuri ylläpidettävä ja kehitettävä palvelu”*

Erillisrahoitetut hankkeet

Finna basic service

E-kirjaston integrointi Finnaan

- **Vaihe 1:** E-kirjaston metatiedot Finnan indeksiin
- **Vaihe 2:** Linkitys Finnan käyttöliittymästä väliaikaiseen E-kirjaston aineistojen playeriin ja mobiili-sovellukseen
- **Vaihe 3:** Saatavuustietojen näyttäminen Finnassa
- **Vaihe 4 vuonna 2026:** E-kirjastolle mahdollisesti oma Finna-näkymä ja aineistojen lopullinen integraatio Finna-näkymiin

Älykäs tiedonhaku (jos rahoitus toteutuu)

Hakuavustimen tuotantopilotin valmistelu:

- Kielimallin valinta ja opastaminen

- Käyttöliittymäkonseptointi eli hakuavustimen tuominen nykyisen haun rinnalle Finna-käyttöliittymiin.

- Teknisten ratkaisujen konseptointi

- Kustannusmallit eli kielimallin käyttökustannusten kattaminen

2026: Hakuavustimen tuotantopilotti, muiden tekoälyavusteisen tiedonhaun konseptien testailu

- Kiitos!

matti.sarmela@hel.fi

